

LALMIKOR SHAROITDA TUPROQ NAMLIK REJIMINING *PHLOMOIDES ANISOCHILA* VA *PHLOMOIDES SOGDIANA* TURLARINI YETISHTIRISHDAGI AHAMIYATI

Jizzax politexnika instituti AL o'qituvchsi, PhD

Xolbutayeva Muqaddas Mamatmurotovna

Annotatsiya. Lalmikor yerlarda dorivor o'simliklarni yetishtirish tuproqning namlik rejimi va suv-fizik xususiyatlarini hisobga olishni talab etadi. Mazkur tezisda *Phlomoides anisochila* va *Phlomoides sogdiana* turlarini lalmikor sharoitda madaniylashtirishda tuproq namligi, yog'ingarchilikning mavsumiy taqsimlanishi va tuproqning suvni saqlash xususiyatlarini o'rganish masalalari yoritilgan. Ushbu omillarni o'simliklarning unib chiqishi, nihollarning saqlanishi va vegetativ rivojlanishi bilan bog'liq holda tadqiq etish zarurligi asoslangan.

Kalit so'zlar: lalmikor yerlar, tuproq namligi, suv rejimi, agrofizik xususiyatlar, *Phlomoides anisochila*, *Phlomoides sogdiana*.

Respublikamizda dorivor o'simliklarni madaniylashtirishda ularning biologik xususiyatlari bilan bir qatorda, yetishtirish maydonining tuproq sharoitlarini ham o'rganishga e'tibor qaratilmoqda[1]. Bu o'rinda mazkur turlarning morfobiologiyasini, turli sharoitlarda urug'larning unuvchanlik darajasini o'rganish va buning natijasida olingan ilmiy ma'lumot juda zarur bo'lib, sug'orish imkoniyati cheklangan sharoitda yog'ingarchilik miqdori, uning mavsum davomida taqsimlanishi hamda tuproqning namlikni ushlab turish qobiliyati alohida ahamiyat kasb etadi [2].

Lalmikor dehqonchilikda tuproqdagi namlik zaxirasi o'simliklarning o'sishi va rivojlanishini belgilovchi muhim ekologik-agrofizik omillardan biridir. Shu nuqtayi nazardan, *Ph. anisochila* va *Ph. sogdiana* turlarining lalmikor sharoitdagi rivojlanishini tuproq namlik rejimi bilan bog'liq holda

tadqiq etish dolzarb hisoblanadi. Tadqiqotlarimizning maqsadi lalmikor tuproqlarning namlik rejimini tavsiflash hamda uning *Ph. anisochila* va *Ph. sogdiana* turlarining dastlabki o'sish va rivojlanish ko'rsatkichlari bilan bog'liqligini o'rganishni asoslash bo'lib, tadqiqotning asosiy yo'nalishlari tuproq namligini turli chuqurliklarda va o'simliklarning rivojlanish bosqichlariga mos muddatlarda aniqlash hisoblanib, shu bilan birga yog'ingarchilik, havo harorati va tuproqning mexanik tarkibi kabi omillar ham qayd etiladi.

O'simliklarda urug'larning unib chiqishi, nihollarning saqlanib qolishi, bo'yi va barglar soni muntazam kuzatildi. Tuproq namligi bilan o'simlik ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlik takroriy kuzatuvlar va statistik tahlil orqali baholanadi.

Tuproq namligining o'simliklarga ta'sirini faqat bitta ko'rsatkich asosida baholab bo'lmaydi. Tuproqning mexanik tarkibi, zichligi va suv o'tkazuvchanligi ham namlikning ildiz zonasida saqlanishiga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda lalmikor sharoitda dorivor *Phlomoides* turlarini yetishtirish imkoniyatlarini baholashda tuproq namlik rejimini o'rganish muhim ahamiyatga ega. Tuproq namligi va o'simliklarning rivojlanish ko'rsatkichlarini birgalikda tahlil qilish mahalliy sharoitga mos yetishtirish usullarini ishlab chiqishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 20-maydagi "Dorivor o'simliklarni madaniy holda yetishtirish va qayta ishlash hamda davolashda ulardan keng foydalanishni tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-251-son qarori. // Xalq so'zi gazetasi, 2022-yil 21-may, №105 (8167). – B.1-2.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 10-apreldagi "Yovvoyi holda o'suvchi dorivor o'simliklarni muhofaza qilish, madaniy holda yetishtirish, qayta ishlash va mavjud resurslardan oqilona foydalanish to'g'risida"gi PQ-4670-son qarori. // Xalq so'zi gazetasi, 2020-yil 11-aprel, №75 (7577). – B. 3.

3. Xaydarova D.R. Lamiaceae o'simliklarining ayrim turlaridan shifobaxsh oziq-ovqat qo'shilmalari olish. Diss. k.f.f.d. - Andijon. 2022. – 46-b.